

Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
Кафедра теорії і практики перекладу з англійської мови

Фразеологічні одиниці на позначення понять етики та естетики в англо-українському перекладі детективних романів Агати Крісті

Кваліфікаційна робота

освітнього ступеня «бакалавр»
студентки IV курсу бакалаврату,
освітньої програми «Переклад з англійської
та другої західноєвропейської мови»
спеціальності 035.041 «Філологія
(Германські мови та лі літератури
(переклад включно), перша – англійська)»
Солодаєва Анастасія Юріївна

науковий керівник:

кандидат педагогічних наук, доцент
Антонюк Наталія Миколаївна

«Допущено до захисту»

Протокол засідання
кафедра теорії та практики перекладу з англійської мови
протокол №13 від «03» червня 2024 року
в.о.завідувача кафедри _____ (підпис)
к.філол.н. Олена Підгрушна

Анотація

Наукова новизна полягає в детальному дослідженні фразеологічних одиниць на позначення етики та естетики в англо-українському перекладі.

Мета даної кваліфікованої роботи є дослідження та вивчення англо-українського перекладу фразеологічних одиниць на позначення понять етики та естетики у детективних романах Агати Крісті. Для досягнення цієї мети висуваються **завдання**, спрямовані на вивчення теоретичних аспектів перекладу фразеологічних одиниць, дослідження фразеологізмів на позначення понять етики та естетики у романах Агати Крісті, та визначення способів перекладу фразеологізмів з англійської на українську мову:

1. Вивчити різні види перекладу, що можуть бути використані для адекватного відтворення англійських фразеологізмів в українському перекладі.
2. Провести дослідження як поняття етики та естетики відображаються у фразеологічних одиницях англійської мови.
3. Визначити способи англо-українського перекладу фразеологічних одиниць на позначення етики та естетики у детективних творах Агати Крісті.
4. Проаналізувати результати дослідження та виділити основні труднощі у процесі перекладі у лексичних одиниць на позначення етики та естетики українською мовою.

У **висновках** можна виділити ряд важливих аспектів, що впливають із проведеного дослідження. В першу чергу, робота висвітлила актуальність проблеми англо-українського перекладу фразеологічних одиниць у галузі етики та естетики. Дослідження показало, що переклад фразеологічних одиниць є важким процесом через культурну особливість та складну семантичну структуру. Врахування специфіки контексту фразеологізмів дозволяє визначити оптимальні методи перекладу та забезпечити передачу значень фразеологізмів разом з їх образною характеристикою у найточніший спосіб.

Ключові слова: фразеологічна одиниця, англо-український переклад, етика, естетика.

The scientific novelty of the article is a detailed study of phraseological units for the concepts of ethics and aesthetics in the English-Ukrainian translation.

The purpose of this diploma work is to research and study the English-Ukrainian translation of phraseological units denoting the concepts of ethics and aesthetics in Agatha Christie's detective novels. In order to obtain this aim, the following tasks are put forward: to study the theoretical aspects of phraseological units translation, to study phraseological units denoting the concepts of ethics and aesthetics in Agatha Christie's novels, and to determine the ways of translating phraseological units from English into Ukrainian:

1. To study the different types of translation that could be used to accurately reproduce English phraseological units in Ukrainian translation.
2. To conduct a study of how the concepts of ethics and aesthetics are reflected in English phraseological units.
3. To determine the ways of English-Ukrainian translation of phraseological units denoting ethics and aesthetics in Agatha Christie's detective novels.
4. To analyze the results of the study and identify the main difficulties in the process of translating lexical units denoting ethics and aesthetics into Ukrainian.

In conclusion, we can highlight a number of important aspects resulting from the study. First of all, the work has highlighted the relevance of the problem of English-Ukrainian translation of phraseological units in the field of ethics and aesthetics. The study has shown that the translation of phraseological units is a difficult process due to cultural peculiarities and complex semantic structure. Considering the specifics of the context of phraseological units allows us to determine the best methods of translation and ensure the transmission of the meanings of phraseological units along with their figurative characteristics in the most accurate way.

Keywords: phraseological unit, English-Ukrainian translation, ethics, aesthetics.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ АНГЛО-УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ З ВИЗНАЧЕННЯМ ЇХ ЕСТЕТИЧНИХ ТА ЕТИЧНИХ ОЗНАК	9
1.1 Теоретичні аспекти англо-українського перекладу фразеологічних одиниць.....	9
1.2 Англійські фразеологізми з компонентами на позначення естетичних цінностей.....	13
1.3 Відображення понять етики у англійських фразеологічних одиницях.....	16
1.4 Специфіка перекладу фразеологізмів.....	17
Висновки до розділу 1.....	22
РОЗДІЛ 2. ПЕРЕКЛАД ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ НА ПОЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ ЕТИКИ ТА ЕСТЕТИКИ У ДЕТЕКТИВНИХ РОМАНАХ АГАТИ КРІСТІ	24
2.1 Фразеологізми з різним компонентним складом у англо-українському перекладі.....	24
2.2 Визначення перекладу фразеологізмів для опису подій та зображення героїв.....	27
2.3 Переклад фразеологізмів на позначення емоцій.....	32
Висновки до розділу 2.....	34
РОЗДІЛ 3. ДОСЛІДЖЕННЯ АНГЛО-УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ У ДЕТЕКТИВНИХ РОМАНАХ АГАТИ КРІСТІ	36
3.1 Способи перекладу фразеологізмів у детективних романах.....	36
3.2 Труднощі перекладу англійських фразеологічних одиниць на позначення етики та естетики у детективах.....	40
Висновки до розділу 3.....	43
ВИСНОВКИ	45

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	48
SUMMARY.....	53

ВСТУП

Переклад фразеологізмів є актуальною темою перекладознавства, яка завжди привертала увагу науковців та дослідників. Теорія перекладу фразеологізмів не є усталеною й однозначною, а способи перекладу, які пропонують науковці, різняться та потребують більш детального дослідження. В практиці перекладу одиниць з англійської на українську мову досі залишається багато нерозв'язаних питань.

Фразеологізми широко використовуються в художній літературі та несуть в собі унікальні образні значення, пов'язані з культурними та історичними особливостями народу. Вони відображають не лише поняття про реальні об'єкти, а й передають інформацію про емоційний та психологічний стан людини, її відношення до певної ситуації чи предмета. Проте такі одиниці нерідко є пасткою для перекладачів. Адекватний переклад фразеологізмів вимагає знання їх структури та семантика, розуміння контексту, у якому вони використовуються, а також здатності підбирати еквіваленти або застосовувати інші способи перекладу, які зможуть зберегти унікальне смислове та емоційне навантаження.

Дослідження методів перекладу фразеологічних одиниць є важливою складовою для відтворення творів з мови оригіналу на мову перекладу. Передати правильно образи та зміст є основою для якісного перекладу, що впливає на сприйняття цільової аудиторії.

Фразеологія посідає досить суттєве місце у мові, яка важлива не лише з культурно-історичного аспекту, але й в контексті естетики та етики. Предмети естетики є ті речі та явища, які нас оточують доволу і на яких формувалося майже все, зокрема мова. До того ж будь-яка людська діяльність може мати етичну оцінку, бо сама діяльність входить до моральної категорії. Проте досі немає науковців, які порушили це питання та зробили детальне дослідження фразеологічних одиниць на позначення понять етики та естетики.

Внесок у дослідження фразеологізмів, які торкаються тем етики та естетики проводили такі науковці: А. Буріменко, Н. Бабич, О. Сошко та інші.

Отже, **актуальність** кваліфікаційної роботи зумовлена через відсутність досконалого дослідження і вивчення англо-українського перекладу фразеологізмів на позначення понять етики та естетики.

Об'єктом дослідження є переклад фразеологізмів на позначення понять етики та естетики з англійської на українську мову.

Предметом дослідження є англо-український переклад фразеологічних одиниць на позначення понять етики та естетики у детективних романах Агати Крісті.

Матеріалом дослідження є переклад детективних романів Агати Крісті.

Мета роботи полягає в дослідженні англо-українського перекладу фразеологізмів на позначення понять етики та естетики в детективних творах Агати Крісті.

Для досягнення поставлених цілей роботи необхідно вирішити наступні **завдання**:

- 1) визначити теоретичні аспекти англо-українського перекладу фразеологічних одиниць;
- 2) дослідити англійські фразеологізми з компонентами на позначення естетичних цінностей;
- 3) визначити як поняття етики відображаються у англійських фразеологічних одиницях;
- 4) дослідити специфіку перекладу фразеологізмів;
- 5) дослідити переклад фразеологізмів з різним компонентним складом у детективних романах Агати Крісті;
- 6) визначити переклад фразеологізмів для опису подій та героїв у детективах Агати Крісті;
- 7) дослідити переклад фразеологізмів, що виражають емоції;
- 8) визначити способи перекладу фразеологізмів у детективних романах Агати Крісті;

9) дослідити труднощі перекладу англійських фразеологічних одиниць на позначення етики та естетики;

Наукова новизна дослідження полягає в детальному вивченні англо-українського перекладу фразеологічних одиниць на позначення етики та естетики в детективних романах Агати Крісті.

Структура роботи: кваліфікована робота складається зі змісту, вступу, трьох розділів (теоретичного і практичних), висновків, списку використаної літератури та англійської анотації.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРИТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ АНГЛО-УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ З ВИЗНАЧЕННЯМ ЇХ ЕСТЕТИЧНИХ ТА ЕТИЧНИХ ОЗНАК

1.1 Теоретичні аспекти англо-українського перекладу фразеологічних одиниць

Фразеологія є важливим напрямком досліджень у галузі перекладу. Проблема перекладу фразеологізмів з англійської на українську мову зумовлена складністю будови мовної одиниці та відсутністю повної відповідності між мовою оригіналу та перекладу. Перекладачу треба знати основні методи перекладу та враховувати семантичні та стилістичні особливості фразеологізмів.

Фразеологізм є цінним джерелом знань про культуру, традиції, історію нації. Вони можуть передавати та відтворювати національну ідентичність. Їм притаманно мати емоційно-експресивне забарвлення, яке завдає труднощів під час перекладу. Крім того, переклад таких англійських зворотів часто є складним процесом через відсутність відповідників в українській мові [14, с. 202].

Для відтворення лексичної одиниці перекладач повинен знати поняття фразеологічної одиниці та його стилістичні характеристики або знайти визначення у словниках.

У процесі нашого науково дослідження, було визначено, що у перекладі фразеологізмів виникають труднощі через унікальність її форми. Фразеологічні одиниці мають достатньо багато характерних ознак, щоб відносити їх до самостійних одиниць мови та відокремлювати їх від слова, звичайного словосполучення і речення.

Крім того, у фразеологізмах виділяють культурні функції, що значно ускладнює процес перекладу з англійської на українську мову. Фразеологічні

одиниці можуть транслювати інформацію про навколишній світ та відображати культурні особливості країни за допомогою метафоричності та образів [7, с. 13].

Через відмінність культур двох мов та країн у перекладачів виникають труднощі під час відтворення фразеологізмів з мови оригіналу на цільову мову. Культурна та національна складова фразеологізму виокремлює мову та додає особливість і образність контексту, що викликає великі складнощі у процесі перекладу. Рідко вдається передати таку саму виразність одиниці в іншій мові, але можна відтворити її значення та сенс.

Точність перекладу залежить від рівня ідентичності інформації, яка передається з англійської на українську мову. Так, наприклад, шляхом дослідження подібностей та відмінностей між мовами, у теорії перекладу визначають загальні методи, які можуть застосовуватися для конкретних випадків. Правильний переклад англійського тексту, який точно відтворює зміст, форму та авторський стиль без значних змін називають адекватним перекладом. Такий переклад завжди є літературним та передає повний зміст оригіналу зі всіма стилістичними особливостями [8, с. 7].

Перекладачу необхідно вміти використовувати різні способи перекладу та для забезпечення адекватного перекладу правильно використовувати їх для кожної мовної одиниці. Фразеологізми бувають різними і їх можна поділити на такі види:

1. Лексична фразеологічна одиниця – це словосполучення, яке за семантичними характеристиками можна пов'язати зі словом. Такі одиниці належать до мовної лексики як аналоги різних частин мови. Вони виражаються у мові як цілісні лексичні одиниці, відповідні різним. Кожній одиниці притаманне цілісне значення, що робить їх семантично неподільними. Крім того, у творах вони використовуються як стійка структура з узагальненим сенсом, яке не залежить від змісту окремих слів [30, с. 203].

2. Предикативний фразеологізм – це вислів, який закріпився в мові як стійка формула. До них входять прислів'я та приказки. При перекладі таких

фразеологічних одиниць виникають певні труднощі. Одним з головних характеристик є образний зміст та внутрішня будова, яка містить значущість і викликає перешкоди для відтворення її на українську мову [30, с. 204].

3. Компаративний фразеологізм – це стійке словосполучення слів, яке сформоване на принципі порівняння. Для перекладу компаративних мовних одиниць застосовують два методи. Перший спосіб перекладу полягає у підборі українського відповідника для англійського фразеологізму. У процесі застосування такого методу є висока вірогідність втратити національних та культурних особливостей мовної одиниці, хоча зберігається смислова та стилістична адекватність. Другим способом перекладу компаративних фразеологізмів є калькування, який теж веде до послаблення національних характеристик і виглядає у тексті як індивідуальне порівняння [30, с. 205].

У процесі дослідження англо-українського перекладу, було зауважено, що під час визначення еквівалентів фразеологічної одиниці, перекладачу треба враховувати різні особливості зокрема: лексику, граматику, конотативний аспект та функціонально-стилістичну характеристику.

За результатами дослідження теоретичних аспектів перекладу фразеологізмів можна виділити внесок вченої Г. Е. Мірам, яка вивчила різні типи еквівалентності й відокремила три види еквівалентів у перекладі. До них входить: семантична, структурно-семантична та прагматична еквівалентність. Такі види еквівалентів мають схожі ознаки, проте під час відтворення їх на мову перекладу вони мають певні обмеження та правила. Так, наприклад, для структурно-семантичної еквівалентності необхідним є збереження структури, значення та комунікативної інтенції, тим часом як у прагматичній еквівалентності змінюється структура та значення, але зберігається комунікативні властивості [27, с. 109].

Особливою характеристикою фразеологізмів є те, що вони часто містять метафоричний елемент і тому їх не можна перекласти дослівно. У більшості випадків такі мовні одиниці яскраво виражають національний характер та експресивно-емоційно насичені. Тому перед перекладачем постає важка задача

вміти розпізнавати фразеологізми та відшукати відповідний український варіант перекладу до англійського оригіналу [11, с. 210].

Наукове дослідження показало, що найбільшою проблемною для перекладача під час відтворення фразеологізмів з англійської на українську мову є відсутність еквівалента. У такому разі для перекладу фразеологізмів доводиться використовувати різні перекладацькі трансформації.

З погляду нашого дослідження можна виділити українського науковця С. Максимов, який виділив різні групи трансформацій. До цих груп входять лексичні, граматичні та семантичні трансформації:

1. Лексичні трансформації. До цієї групи входять практична транскрипція, транслітерацію та калькування. Транскрипція відбувається шляхом відтворення звукової форми англійської одиниці за допомогою букв української мови. Транслітерація має схожий принцип перекладу, але на відмінну від транскрипції відтворення англійської мовної одиниці відбувається завдяки графічній системі.

2. Лексико-семантичні трансформації. Ця група охоплює велику кількість трансформацій таких як: генералізація значення, конкретизація, транспозиція, заміна, додавання та вилучання. Генералізація застосовується у перекладі шляхом заміни англійської одиниці із вузьким значенням на українську одиницю із ширшим значенням. При використанні конкретизації відбуваються навпаки, тобто англійська одиниця загального значення замінюється на українського більш конкретного значення. Метод додавання зазвичай застосовується для компенсації семантичних або граматичних втрат. Вилучення належать до трансформації, яка за способом перекладу протилежна додаванню.

3. Лексико-граматичні трансформації. До цього виду входять різні види трансформацій, однією з яких є антонімічний переклад [26, с. 128-131].

Також, фразеологізми поділяють на кілька типів залежно від ступеня зв'язку між складовими елементами, а саме: фразеологічні зрощення, єдності, сполучення і вислови [25, с. 115]. Наше дослідження показало, що різні типи фразеологізмів мають свої особливості в перекладі.

Так, наприклад, до фразеологічних зрощень входять неподільні мовні одиниці, значення яких не стосується значення компоненті й переклад такого виду фразеологічних одиниць здійснюється за допомогою цілісного перетворення [30, с. 203].

Фразеологічна єдність виділяється експресивним та емоційним забарвленням. Значення таких мовних одиниць залежить від внутрішньої виразності, яка входить у склад фразеологічної одиниці. Відповідно, у процесі перекладу таких мовних одиниць важливо зберігати образність [30, с. 203].

У фразеологічних сполученнях один із елементів має фіксоване значення, тоді як інший утримує денотативне значення, зазвичай ці слова з обмеженим використанням. Переклад можливий за допомогою підбору еквівалентів.

Останнім типом є фразеологічні вирази, які виділяються серед інших своєю стійкою структурою із семантичною неподільністю, що складаються з вільних за значенням слів. До такого виду фразеологізмів входять прислів'я, приказки, крилаті вислови тощо [32, с. 38]. Труднощів під час англо-українського перекладу фразеологічних виразів виникають через культурну та історичну складову, яка різна між двома країнами.

Отже, фразеологічні одиниці мають велику кількість особливостей через які важко сформуванати єдине визначення, але можна поєднати конотації різних науковців і підсумувати, що фразеологізм – це цілісне та стійке сполучення слів, яке не належить до звичайних слів, словосполучень та речень. Оскільки фразеологізми є унікальними мовними одиницями через їх специфічні ознаки їх важко відтворювати з мови оригіналу на іншу.

1.2 Англійські фразеологізми з компонентами на позначення естетичних цінностей

Компоненти є важливим елементом фразеологізмів, що надають виразності, емоційності та часто завдають труднощів при перекладі. У складі мовної

одиниці вони виражають різноманітні слова, які можуть характеризувати предмети, об'єкти та явища.

Естетика вивчає формування й розвиток чуттєвої культури людини, а також включає дослідження природи, естетичного сприйняття, смаку, ідеалів та категорії естетики - прекрасного, трагічного, комічного. Крім того, вона вивчає художню діяльність людини, її структурні та функціональні особливості й різні види мистецтв. [23, с. 4].

Естетика та фразеологія дуже тісно переплітаються, адже фразеологізми - це яскраві та образні вирази, які використовують для передання певних емоцій, почуттів та образів. Саме вони підсилюють функцію у мовленні, додають емоційності та експресивності.

Фразеологізми виникли в результаті впливу народу, його культури та історії ще з давніх часів. Вони дозволяють краще зрозуміти історію та культуру того народу, в якому вони сформувалися [31, с. 416].

Фразеологічні одиниці містять у складі різні компоненти, у тому числі на позначення естетичних цінностей — це ті речі, об'єкти і явища, які можуть викликати у людини позитивну реакцію при їх естетичній оцінці, дати людині насолоду, збагатити та розширити її внутрішній світ.

Компонентами можуть бути різні предмети естетичних цінностей. Одним з яких є те, що нас всіх оточує, а саме природа. Утворення образів тварин та рослин, використання природних форм у процесі створення предметів побуту, а також моделювання поведінки тварин є виявом духовної і практичної взаємодії з живою природою. Природа й культура постійно взаємодіють між собою і тому природа стала певним взірцем для людини, демонструючи етичні та естетичні норми здорового та істинного життя в суспільстві та в художньому світі [23, с. 47-48].

За результатами дослідження, велику частину кожної мови займають фразеологізми з використанням назв тварин та рослин. Таке явище пояснюється тим, що людині у процесі еволюції потрібно було гарно орієнтуватися у

середовищі й найкращим методом стало порівняння навколишніх явищ з тваринами та рослинами [15, с. 135].

Такі метафоричні вислови почали формуватися давно і їх використовують для позначення людських якостей за допомогою виражень тваринних та рослинних характеристик. У фразеології можна віділити фразеологізми з компонентами зоонімів (тварини) та з компонентами фітонімів (рослини).

Приклади фразеологізмів з компонентом-зоонімом: «a yellow dog» - «боягузлива людина», «play the fox» - «хитрувати», «put smb. monkey up» - «розлютити».

З давніх часів тіло, зовнішність, риси обличчя, рухи та частини тіла людини були предметом естетичної діяльності, які активно використовувалися як метафоричні універсалиї в утворенні фразеологізму. Частини тіла людини постійно є перед очима і тому вони стали одним з еталонів для порівнянь.

Об'єктом для формування фразеологізмів стала людина та її тіло. Тому більшість фразеологічних одиниць мають у складі компоненти на позначення частин тіла та рис обличчя. Наприклад, «to get cold feet» - «злякатися», «catch someone's eye» - «заволодіти увагою», «pull one's leg» - «морочити голову».

Також, не менш важливим елементом естетичних цінностей є мода, а точніше одяг. Одяг, який спочатку був предметом захисту від несприятливих умов середовища, з часом набув нового значення став естетичним поняттям цінності. Він може відображати соціальну характеристику людини, її суспільний статус та особливості суспільних відносин. Одяг приховує різні ознаки за допомогою яких можна описати характер людини та її рівень життя [23, с. 42].

Отже, дослідження естетики та естетичних цінностей є важливою частиною людського життя, бо це про пізнання, відношення та ставлення особи до навколишнього світу, явищ та окремих речей, а предмети естетики сильно вплинули на формулювання та збагачення фразеологізмів, адже все, що відбувається в культурі та соціумі, відображається у мовленні.

1.3 Відображення понять етики у англійських фразеологічних одиницях

Етика належить до філософських наук і досліджує природу, сенс, розвиток, функції моралі та її прояви в різних сферах діяльності. Головним предметом етики є мораль [12, с. 8].

Мораль має різні конотації, але одним з основних є практично-оцінний спосіб ставлення людини до дійсності, що регулює поведінку з погляду добра та зла та явище, що виступає основою для людських вчинків і поведінки. Функції моралі проявляються у ролях, які мораль виконує у суспільстві для забезпечення його єдності, виживання та прогресу [12, с. 9 - 10].

Мова торкається багатьох частин нашого життя і вона є як засобом пізнання навколишнього світу, так і способом вираження етичних і моральних ідеалів. Пізнання впливає на людину не тільки естетично, а також етично та морально.

Крім того, у процесі дослідження було виявлено, що мова відображає оцінний аспект взаємодії людини з дійсністю, виражаючи ставлення та почуття через мовні структури, слова, словосполучення. Під час комунікації людина виражає свою думку або відношення до певної ситуації на основі власного емоційного ставлення до обговорюваної теми [29, с. 75].

Будь-яка людська діяльність може мати етичну оцінку, бо вже сама діяльність — моральна категорія. Фразеологія є великим сховищем образних засобів, які допомагають оцінювати моральні якості людини. Мораль стимулює наше ціннісне бачення світу, яке не існує без естетичних почуттів і уявлень, які створюються стійкими словосполученнями з елементами метафори. Крім того, етичні стандарти встановлюються завдяки моральним судженням на основі понять «добра» і «зла» [1, с. 1].

Фразеологізми побудовані для того, щоб надавати образність та емоційність контексту, тому відповідно вони можуть ілюструвати більшість категорії етики, такі як: добро і зло, справедливість і несправедливість, обов'язок і безвідповідальність, честь і безчестя, совість і безсовісність [1, с. 2].

Все ж таки велика кількість фразеологізмів побудовано на порівнянні морально-етичних рис характеру та поведінки людини з вже відомими реаліями. Позначаючи нове явище, легко співвідносити його у свідомості зі схожим об'єктом, що вже має назву [33, с. 228].

Так, у літератури для надання образності та емоційного забарвлення автори художніх творів дуже часто використовують фразеологізми для опису рис характеру або ставлення людини до певних речей.

У парадигматиці фразеології на позначення рис характеру людини можна розглядати наявність семантичних груп виразів, а саме позитивних та негативних рис характеру.

До приклада, до фразеологічних одиниць на позначення позитивних якостей характеру такі як: чесність «honest as a day», працьовитість «busy as a bee», вірність «true as a steel» тощо [42]. Також, можна виділити наступні негативні компоненти, що належать до якостей характеру: боягузтво «be afraid of one's shadow», зарозумілість «a high horse», лінь «to idle away one's time», дурість «a dumb bunny» тощо [42].

1.4 Специфіка перекладу фразеологізмів

Переклад фразеології викликає багато труднощів через складність структури та функції конкретного фразеологізму у тексті. Фразеологізми відносяться до певного мовного стилю та мають емоційний та національний виражений характер. Вони часто складні для розуміння та через різницю культур та історію важко відтворити той самий зміст та образність, які були сформовані у мові оригіналу.

Під час перекладу важливо враховувати універсальність образів, зрозумілих у будь-якій культурі, або, у випадку коли образ пов'язаний з певною культурою, використовувати альтернативні описові образи та стилістичні засоби для передачі сенсу.

У процесі перекладу англійських фразеологічних одиниць перекладачу необхідно передати сенс та образ тексту. За відсутністю фразеологічного аналога в українській мові перекладач намагається відшукати схожу відповідність [10, с. 62].

Для досягнення адекватного перекладу фразеологічної одиниці з англійської на українську мову, необхідно володіти знаннями теорії перекладу з урахуванням різних видів перекладу одиниць. Немає єдиного способу перекладу фразеологізмів з англійської на українську мову. Проте вчені та науковці визначили та виділили певні методи перекладу з однієї мови на іншу.

У процесі наукового дослідження англо-українського перекладу фразеологічних одиниць було вивчено різні методи перекладу і розподілено їх на дві групи: еквівалентні та безеквівалентні. До еквівалентного перекладу відносять повні та часткові.

Еквівалент – це вид перекладу, за допомогою якого вдається передати повне значення перекладеної одиниці в мові перекладу. Полегшується процес відтворення завдяки наявному в українській мові фразеологізму, який відповідає фразеологізму англійській мові своїми денотативними та конотативними значеннями. Між такими фразеологізмами немає відмінностей у значенні складу та закладеному сенсу у зміст, вони стилістично, метафорично рівні та мають ідентичну емоційно-експресивну характеристику. Вони мають майже однакові компоненти у складі й мають спільні лексико-граматичні характеристики, такі як сполучуваність, належність до однієї граматичної категорії, зв'язок з контекстними словами тощо [16, с. 32].

До повних еквівалентів відносяться відповідники, які під час англо-українського перекладу зберігають головне значення та стилістичний, лексичний, граматичний склад [39, с. 45].

Неповними або частковими еквівалентами називають фразеологізми, які мають відмінності у формі та лексичному значенні, але відображають однаковий зміст [3, с. 211].

Зазвичай, між співвідносними фразеологічними одиницями не має бути відмінностей у змісті, метафоричності та емоційному забарвленні. Вони повинні мати приблизно однаковий компонентний склад слів та використовувати подібну лексику та граматичні конструкції.

Наше дослідження показало, що застосовують підбір фразеологічного аналога як метод перекладу фразеологічної одиниці у випадку коли немає українського еквівалента, але необхідно зберегти стилістичну та експресивну складову [41, с. 207].

Фразеологічним аналогом можна назвати фразеологічний відповідник, який є стилістично схожий за змістом, але відрізняється лексичною складовою та граматичною структурою [Зарицький М., с. 74]. Під час застосування такого методу перекладу перекладачу слід бути обережним та спочатку з'ясувати значення фразеологізму, а потім відшукати відповідний за змістом, але інший за формою аналог в українській мові.

Можна навести наступний приклад використання української фразеологічної одиниці, яка аналогічна за змістом англійській, проте заснована на інших образах: «out of the frying pan into fire» – «з вогню та в полум'я» [3, с. 211].

Фразеологічні аналоги мають досить багато нюансів. В англо-українському перекладі часто трапляються англійські фразеологізми, до яких можна підібрати кілька українських фразеологізмів з аналогічним значенням. У подібних ситуаціях перекладач вибирає один з відповідних аналогів, враховуючи контекст твору.

За результатами дослідження методів перекладу фразеологізмів було визначено, що у деяких випадків під час відтворення мовної одиниці неможливо застосувати еквівалентність і важкою задачею для перекладу є передача змісту звороту без втрати образу. В таких умовах використовується інший образ, що є загальноживаним у мові перекладу.

Безеквівалентний переклад охоплює різні інші методи, за допомогою яких відтворюють англійські фразеологізми на українську мову. Одним з яких є описовий переклад.

Описовий переклад застосовується тоді, коли немає ні еквіваленту, ні аналога в українській мові. Описовий вид перекладу здійснюється шляхом відтворення фразеологічної одиниці вільними словосполученнями, що певною мірою рівні висловом оригіналу. Недоліком такого виду перекладу є те, що у процесі його застосування втрачаються особливі ознаки фразеологізму, а саме метафоричність, експресивність, конотації та образність, а також неминучі стилістичні та інформаційні втрати.

Дослівний переклад або кальки застосовується тільки в рідкісних випадках, коли перекладач хоче передати образну основу англійського звороту і немає можливості це зробити іншим видом перекладу. Іноді переклад за допомогою калькування може виглядати незрозумілим для мови перекладу, тому в таких випадках фразеологізм потребує додаткового пояснення. Такий метод перекладу може застосовуватися для відтворення гри слів, складником якої є лексичний зворот [30, с. 204].

До цього переліку методів також можна додати антонімічний спосіб перекладу. Антонімічним перекладом називають відтворення будь-якого поняття, вираженого в оригіналі, протилежним поняттям у процесі перекладу з перебудовою висловлювання для збереження змісту. Такий спосіб полягає у тому, щоб замінити негативне значення на стверджувальну конструкцію або навпаки. Такий вид перекладу є найменше уживаним серед інших.

Результати дослідження специфіки перекладу фразеологічних одиниць показали, що під час відтворення англійського звороту використовуються змішаний тип переклад, який ще називають комбінованим.

У комбінованому перекладі використовується поєднання різних методів перекладу. Серед них є така комбінація трансформацій як транскрипція і транслітерація. Також, можна виділити поєднання транскрипції з описовим методом або описовий вид з транслітерацією [6, с. 280].

Використовується цей метод коли в українській мові неможливо іншим способом відтворити значення англійського звороту. За статистикою наукового дослідження, було з'ясовано, що цей вид найпоширеніший у процесі перекладу мовної одиниці, які мають компоненти на позначення власних назв. Під час відтворення англійського звороту за допомогою комбінованого підходу можна зберегти зміст і значення.

Для збереження виразності фразеологічних одиниць у творі можуть застосовувати контекстуальний вид перекладу. За допомогою такого способу перекладач підбирає український фразеологізм, який не є еквівалентом англійському звороту, але передає схожий зміст у певному контексті [28, с. 48].

З погляду наукового дослідження, фразеологічні одиниці можна назвати одною з найскладніших лексичних категорій у перекладі. Одна з особливостей полягає в тому, що компоненти мовної одиниці, слова з вільним значенням втрачають первинне значення та набувають нових семантичних характеристик. Тому, у процесі перекладу, відтворення мовних одиниць тільки за відповідниками для кожного компонента не може вважатися повноцінним відтворенням.

Отже, дослідження показало, що переклад фразеологізмів не є легким процесом і вимагає від перекладача фахових знань. Результати дослідження методів перекладу показало, що у процесі перекладу важливо спочатку вивчити контекст та структури фразеологічної одиниці, а потім можна застосовувати необхідні методи перекладу згідно з лексичними, граматичними та національними особливостями мовної одиниці. До того ж, при перекладі фразеологічної одиниці важливо відтворити не тільки зміст, але й наступні характеристики: емоційну експресивність, оцінну конотацію і функціональні особливості.

Основною метою у процесі англо-українського перекладу фразеологічної одиниці є дотримання вибраного типу перекладу та відтворення ідіоми так, щоб вихідний переклад виглядав «природньо» для української мови.

Висновки до розділу 1

Отже, з погляду наукового дослідження, було зазначено, що фразеологізми складні за структурою тому їх переклад з англійської на українську мову викликає багато труднощів. Науковці досі досліджують переклад на теоретичному та практичному рівнях.

Під час дослідження, було з'ясовано, що фразеологізми є важкими одиницями для перекладу через свої національні, емоційні характеристики та особливу структуру. Важливо зазначити, метод перекладу фразеологізмів може залежати також від його виду. Фразеологізми поділяють на лексичні, предикативні, компаративні, а за ступенем зв'язку між компонентами на фразеологічні зрощення, єдності, сполучення та вислови.

За результатами вивчення перекладу фразеологізму, можна виділити, що відтворення англійської фразеологічної одиниці можна за допомогою еквіваленту в українській мові. Проблема у перекладі виникає коли в українській мові відсутній еквівалент, тоді перекладач може застосовувати перекладацькі трансформації такі як: лексичні, семантичні та граматичні.

Невіддільною частиною компонентів фразеологізмів є естетичні цінності. Оскільки фразеологізми почали формуватися ще дуже давно, люди надавали велике значення таким цінностям як природа, тварини, одяг та активно використовували їх у мовленні. Частим предметом естетики була сама людина, її зовнішність, риси обличчя та частини тіла, які стали головним компонентом у фразеологізмів, які використовували для порівняння явищ та дій.

Фразеологізми також можуть мати семантику, пов'язану з етикою. Вони можуть охоплювати вираження моральних принципів, соціальних норм та риси характеру та поведінки людини. Багато висловів формуються на понятті добро та зло та відображають морально-етичні риси характеру людини.

У процесі дослідження фразеологічних одиниць у англо-українському перекладі, було виявлено, що немає єдиного способу як це зробити, тому науковці виділяють різні методи перекладу. Переклад фразеологізмів

розділяють на еквівалентний та за допомогою трансформацій. Еквівалентний спосіб перекладу буває повним та частковим. Безеквівалентний переклад ділять на калькування, описовий, антонімічний, комбінований та контекстуальний переклад.

РОЗДІЛ 2

ПЕРЕКЛАД ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ НА ПОЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ ЕТИКИ ТА ЕСТЕТИКИ У ДЕТЕКТИВНИХ РОМАНАХ АГАТИ КРІСТІ

2.1 Фразеологізми з різним компонентним складом у англо-українському перекладі

У своїх детективах Агата Крісті для більшої експресивності використовує фразеологізми, які не лише передають аутентичне мовлення персонажів, але також розкривають їх психологічні та соціокультурні особливості. Вони надають емоційного забарвлення та відображають естетичну складову художньої літератури. Також, завдяки фразеологізмам письменниця створює атмосферу, яка переносить цільову аудиторію в світ криміналістики.

Дослідження проводилося на матеріалах детективних романів Агати Крісті таких як: «Смерть на Нілі» («Death on the Nile»), «І не лишилось жодного» («And Then There Were None»), «Чому не Еванс?» («Why didn't they Ask Evans?»), «Вбивство у Східному експресі» («Murder on the Orient Express»). У процесі визначення романів було виявлено різні фразеологізми на позначення предметів естетичних цінностей. Їх можна класифікувати на окремі групи за вмістом їхніх ключових компонентів.

Згідно нашого дослідження можна навести приклад наступної класифікації фразеологізмів за різним компонентним складом:

1. Фразеологічні одиниці, в основі яких присутній опис *частин тіла, органів людини*.

- **Have one leg in the grave** - однією ногою в могилі.
«It is true, yes, I have one leg in the grave»[35].
- **Have a hand in something** – бути замішаним в чомусь.
«You're quite sure B could have had no hand in it?» [35].
- **Get it in the neck** – догратися
«And as a result of that, of course, several people got it in the neck» [35].

- **To be hand in glove with somebody** – бути разом з кимось.

«Anyone could see with half an eye that the woman was as pious as could be - the kind that was hand in glove with parsons» [38].

- **With a fine tooth-comb** - дуже ретельно.

«We went over the place with a fine tooth-comb» [38].

- **Stretch your legs** - розім'яти ноги.

«The two English travellers got out to stretch their legs, pacing up and down the snowy platform» [36].

- **Hold someone's tongue** – мовчати.

«If so try to get him to hold his tongue» [36].

У дослідженні було виявлено, що найчастіше Агата Крісті використовує фразеологізми, які мають у складі слово «hand».

2. Фразеологічні одиниці, в яких є назви *тварин, риб, птахів, комахів*.

- **To smell a rat** - підозрювати.

«And you're telling me that those people didn't smell a rat? Not even then? » [38].

- **Wouldn't hurt a fly** – людина, яка й мухи не скривдить.

«Really, you know, she is the kind of creature who wouldn't hurt a fly» [36].

- **Be (like) sheep** – бути схожим на овечку.

«She's like a sheep, you know. She gets anxious and bleats» [36].

- **Let the cat out of the bag** – розкрити план

«Frankie let the cat out of the bag about their plan» [37].

- **A wild goose chase** – марна справа

«They feared it might turn into a wild goose chase» [37].

- **Old bird** - стріляний горобець.

«I couldn't let the old bird down, could I?» [37].

- **Red herring** - відволікаючий маневр.

«We spotted the right man at the beginning and then, like idiots, we went astray after red herrings» [37].

3. Фразеологічні одиниці, в яких у складі є компонент на позначення *погодних явищ*.

- **Vanish into thin air** – зникнути, розчинитися в повітрі.

«How can he have vanished into thin air?» [36].

- **To get the wind up** - боятися.

«Moria and I began to get the wind up - I sometimes think unnecessarily» [37].

- **To sail pretty near the wind** - бути на крок від порушення закону.

«By jove, he'd sailed pretty near the wind once or twice!» [38].

4. Фразеологічні одиниці, в складі яких вживаються назви *предметів одягу*.

- **To put on the black cap** - виносити обвинувальний вирок.

«No more putting on of the black cap!» [38].

- **To wear the trousers** – бути головним у стосунках

«In their marriage, it's clear who wears the trousers» [37].

Ще зустрічаються фразеологічні одиниці, в яких у складі є слово «life»:

- **not on your life** – не в цьому житті [36].
- **be a matter of life and death** – питання життя і смерті [35].

Також, у романах зустрічається велика кількість фразеологізмів, яку важко віднести до тієї чи іншої категорії, адже у їх склад увійшли не часто вживані предмети, що повторюються один раз.

Результати дослідження показали, що різноманітність компонентів у складі фразеологічних одиниць ускладнює процес перекладу, оскільки кожен компонент може позначати різні предмети естетичних цінностей, що впливає на вживання одиниць.

За результатами дослідження, можна підсумувати, що Агата Крісті використовує досить різноманітні фразеологічні одиниці у своїх детективних романах. Найуживанішими фразеологізмами залишаються ті, в основі яких є компоненти на позначення частин тіла.

2.2 Визначення перекладу фразеологізмів для опису подій та зображення героїв

Детективи Агати Крісті популярні своїм закрученим сюжетом, неочікуваними поворотами подій та несподіваною розв'язкою. Головною подією у романах є загибель одного або кількох героїв, на основі яких потім формується розслідування. У своїх творах авторка включає велику кількість героїв з різними характеристиками, що може заплутати цільову аудиторію, адже кожен з них може виявитися вбивцею. Історія завжди тримає у напрузі, інтризі та ставить постійно під сумніви чи той кого ми підозрюємо, є тим самим злочинцем.

Кожен персонаж у детективних романах унікальний і має свою особистість, свій характер та певну поведінку. Щоб виділити індивідуальність та надати образ кожному герою, письменниця використовує різні стилістичні засоби, невід'ємною частиною яких є фразеологізми.

У дослідженні перекладу за основу було взято романи «Смерть на Нілі» («Death on the Nile») та «Вбивство у Східному експресі» («Murder on the Orient Express»), щоб проілюструвати як Агата Крісті використовувала фразеологізми для опису подій та героїв.

У процесі вивчення перекладу фразеологізмів твору «Смерть на Нілі», можна виділити мовні одиниці, які застосовуються для опису головних героїв, однією з яких є Ліннет Ріджвей. Упродовж твору, авторка робить акцент на її особистості, вона зображує героїню як молоду, гарну та заможну дівчину. Цей ідеальний образ викликає заздрість та обурення від інших персонажів. Так, в одному з розділів наводиться наступний приклад опису дівчини: «She was the queen of a kingdom-the young princess-luxurious to her fingertips. It was like a stage setting. *She had the world at her feet*» - «Королева у своїх володіннях, юна принцеса, розкішна до кінчиків пальців. Наче декорації в театрі. *Біля її ніг лежав увесь світ*». У цьому випадку використовується фразеологізм «**have the world at one's feet**», що підкреслює успішність та значущість героїні у

суспільстві. Український переклад даної одиниці повністю відповідає оригіналу.

Проте, письменниця у творі також зображає протилежний образ дівчини: «I mean that *all is not the gold that glitters* I mean that though the lady is rich and beautiful and beloved, there is all the same something that is not right» - «Я маю на увазі, що *не все золото, що блищить*. Тобто хоча ця жінка багата, красива й кохана, але все ж щось не гаразд». У наведеному прикладі фразеологізм «**all is not the gold that glitters**» повністю відтворюється у англо-українському перекладі, що зберігає образну характеристику вислову.

Результати дослідження показали, що найбільша кількість фразеологізмів застосовується для опису подій пов'язаних з героїнею Жаклін де Бульфор. Авторка використовує емоційно насичені звороти, щоб максимально яскраво зобразити героїню і всі її унікальні характеристики, що викликає проблеми при перекладі їх на українську мову.

У наступному прикладі, завдяки фразеологізму Агата Крісті намагається зобразити емоційний стан Жаклін де Бельфор через вислів Ліннет: «*Darling, you have got it bad!*» - «Любонь, оце *ти втрапила*». У процесі перекладу фразеологічної одиниці «**have got it bad**» в українській мові відтворюється через дієслово «втрапити». Також, одним з перекладів фразеологічної одиниці може бути «закохатися по вуха».

Наступний фразеологізм письменниця використовує для опису героя Саймона, щоб зобразити його позитивні якості: «*He's got all that sort of thing at his finger-tips*» - «Він знає цю роботу, *як своїх п'ять пальців*». При відтворенні англійського фразеологізму на українську мову частково втрачається компонентний склад, але зберігається значення.

У процесі розвитку подій детективу, сюжет набуває обертів і вони супроводжуються наступними фразеологізмами:

- Вислів «*No - not if you were willin - to pay the price*» містить фразеологізм «**pay the price**» - «заплатити ціну», що характеризує наслідки Жаклін, якщо б вона наважилася завдати шкоду іншим персонажам. При перекладі

звороту на українську мову повністю зберігаються всі його характеристики.

- Чергове питальне речення з описом Жаклін де Бульфорт: «Did you get her to *see sense*?» - «Ви переконали її *схаменутися*?». У наведеному прикладу англійський фразеологізм «**see sense**» у словнику конотується як «to be reasonable and have good judgment» [Cambridge Dictionary]. Ідіома у перекладі на українську мову відтворюється дієсловом.
- «Fanthorp thankfully left the overwrought girl *in her capable hands* and hurried along to the cabin occupied by Dr. Bessner» - «Фанторп вдячно залишив надто збуджену дівчину *у вправних руках* міс Бауерз». У цьому випадку англійський фразеологізм «**in someone's capable hands**» використовується для зображення надійного образу героїні міс Бауерз. При перекладі на українську мову зберігаються всі аспекти фразеологічної одиниці.
- «You're quite sure B could have *had no hand in it*?» - «Ви впевнені що Б у цьому *не замішана*?». У запитанні міститься фразеологізм «**have a hand in something**», що перекладається українською мовою як «бути замішаним/задіяним у чомусь».

За результатами дослідження перекладу фразеологізмів у романі «Смерть на Нілі» також можна виділити наступні одиниці:

- **be a matter of life and death** – питання життя і смерті;
- **too good to be true**- усе занадто добре, щоб бути правдою;
- **take it into your head to do something** – вбити собі в голову (щось);
- **have an eye for something** – кинути око на когось;
- **get (one) on the raw** – зачепити за живе.

У процесі нашого дослідження детективного роману «Вбивство у Східному експресі» було виявлено чимало англійських фразеологізмів, які Агата Крісті застосовувала для опису подій та зображення героїв.

Письменниця у своїх творах направляє всю увагу цільової аудиторії на деталі скоєного злочину, використовуючи фразеологічні одиниці. Її мета

закрутити сюжет, щоб не було відомо хто справжній злочинець. Наприклад, у одному з розділів авторка ілюструє лист з погрозами, де написано наступне: «Thought you'd double cross us and get away with it, did you? No on your life....» - «Думаєш, що ти обдурив нас і втік, так? Не в цьому житті...». У наведеному прикладі, привертає увагу фразеологізм «**no on your life**», який у перекладі відтворюється за допомогою еквіваленту і відображає однаковий компонентний склад.

Крім того, Агата Крісті часто використовує фразеологізми, щоб зобразити процес розслідування детектива Пуаро:

- «You cannot *throw any light upon the tragedy?*» - «Чи можете ви *пролити хоч якесь світло на цю трагедію?* ». У даному прикладі застосований фразеологізм «**throw (some) light upon (something)**», який у перекладі відтворюється за допомогою еквіваленту «пролити світло на щось».
- «I reported at the time stated and Mr Ratchett *put me wide to the situation*» - «Я відповів одразу, і містер Ретчетт *ввів мене в курс справи*». У перекладі англійський фразеологізм «**put (someone) wise to**» відтворюється в українській мові як «ввести в курс справи».
- «Well, I don't doubt than a few people *had it in for Cassetti all right*» - «Гадаю, що декілька людей *мали зуб на* цього Касетті». У наведеному прикладі фразеологізм «**have it in for someone**» перекладається як «мати зуб на когось».

У процесі дослідження перекладу фразеологізмів детективного роману «Вбивство у Східному експресі» були виділені наступні ідіоми для зображення поведінки та дій героїв:

- **come to naught** - зійти нанівець, виявитися марним.

«The chef de train looked pained as his theory having *come to naught*» - «Начальник потяга виглядав дуже незадоволеним, що всі вважають його теорію нікчемною»;

- **hold someone's tongue** – мовчати, тримати язик за зубами.

«If so try to get him to hold his tongue» - «Якщо так, то попросіть його припнути язика»;

- **put words in someone's mouth** – вкладати свої слова до рота.

«You are putting words into my mouth, Mademoiselle» - «Ви неначе запихаєте слова мені у горлянку»;

- **your heart aches** –серце болить за когось.

«That there are in the world such evil men! It tries one's faith. The poor mother. My heart aches for her» - «І є на світі такі страшні люди! Це вимагає великої віри. Бідна мати – моє серце болить за неї»;

- **not soil your hands** – не забруднити свої руки;

«That I would not soil my hands with killing such canalice as that man Cassetti?» - «Думаєте, що я не змогла б забруднити свої руки вбивством цього негідника Касетті?»;

- **bet (one's) bottom dollar** – ставити свої останні гроші.

- **get a hunch** – мати передбачення, передчуття.

«When momma's got a hunch, you can bet your bottom dollar it's O.K.» - «Коли мама має передбачення, ви сміло можете ставити свій останній долар на це»

- **get one's hands on someone** – спіймати.

«And how the wretch that did it escaped scot free! My, I'd have liked to get my hands on him» - «І цей негідник уникнув покарання! Я б хотіла, щоб він потрапив у мої руки»;

- **put (one) at (one's) ease** – заспокоїтися.

«These particulars he already knew, but the routine questions served to put the man at his ease» - «Ці дані він знав наперед, але задав, щоб провідник дещо заспокоївся та взяв себе в руки»;

- **vanish into thin air** – зникнути, розчинитися у повітрі.

«How can he have vanished into thin air?» - «Як йому вдалося розчинитися в повітрі?».

За результатами науково дослідження перекладу фразеологізмів у романі «Вбивство у Східному експресі» можна виділити наступні мовні одиниці, які використовуються для опису героїв:

- **be at sb's beck and call** - бути на побігеньках у когось.

«But I don't like the idea of your being a governess – at the beck and call of tyrannical mothers and their tiresome brats» - «Проте мені не подобається ваша робота гувернанткою. Бути на побігеньках у тиранів-матусь та їхніх набридливих малюків» (опис міс Дебенхем);

- **keep oneself to oneself** – бути замкненим в собі.

«He's a Britisher and does what he calls «Keep himself to himself» - «Він британець і дуже замкнений в собі» (опис камердинера Ретчетта);

- **wouldn't hurt a fly** – людина, яка й мухи не скривдити.

«Really, you know, she is the kind of creature who wouldn't hurt a fly» - «Насправді, вона з тих людей, які й мухи не скривдять» (Опис міс Ольсон);

- **be (like) sheep** – бути схожим на овечку.

«She's like a sheep, you know. She gets anxious and bleats» - «Знаєте, вона схожа на овечку. Завжди тривожна і говорить, наче мекає». (Опис Леді зі Швеції).

Отже, можна дійти висновку, що фразеологізми є невід'ємною частиною лексики у творів Агати Крісті та одним з головних інструментів для зображення подій та опису поведінки, вчинків та зовнішності героїв, що завдає труднощів при відтворення їх на українську мову. У процесі дослідження, виявлено різні підходи перекладу англійських фразеологізмів.

2.3 Переклад фразеологізмів на позначення емоцій

Емоції й почуття відіграють важливу роль у керуванні поведінкою людини, виступаючи невіддільним елементом, який впливає як на усвідомлення потреби та оцінку ситуації, так і на процес ухвалення рішень та оцінку результатів [5, с. 437].

Мова в художній літературі особлива та немає меж для творчості письменника. Вона експресивно насичена завдяки використанню стилістичних засобів для створення образів та передачі вражень. Художня лексика не тільки виступає як засіб комунікації для передачі інформації, а ще спрямована на виклик емоцій та використовується для відображення образних і чуттєвих уявлень.

Фразеологізми, що вживаються в літературних творах, сповнені вагомим змістом, яскравості та влучності. Крім того, у таких зворотах містяться характеристики та оцінки різних життєвих явищ. Вони експресивно насичені та відображають емоції та почуття людини.

Агата Крісті є експертом у жанрі детективу. Вона виділилася своєю майстерністю серед інших письменників, саме тим як у її творах детективи проводять глибокий психологічний аналіз інших учасників. Вона завжди детально описує емоції та почуття персонажів. Велику увагу приділяє для опису реакції, думок та поведінки кожного з героїв.

Завдяки таким методам письменниця заволоділа цікавістю цільової аудиторії і впродовж кожної нової історії вона тримає напругу, інтригу та цікавість, що є важливою характеристикою цього жанру літератури.

Результати дослідження перекладу фразеологічних одиниць у детективних романів Агати Крісті показали, що письменниця застосовує фразеологізми на позначення різних емоцій та почуттів. Категорія таких мовних одиниць вирізняється серед інших своїм емоційно-експресивним забарвленням.

З погляду наукового дослідження можна поділити фразеологічні одиниці, які виражають позитивні та негативні емоції. Серед фразеологізмів на позначення позитивних емоцій у творах Агати Крісті зустрічаються наступні одиниці:

- закоханість: «*have got it bad*», «*sweep (someone) off his/her feet*» - «бути дуже закоханим, закохатися по вуха»;
- доброта: «*wouldn't hurt a fly*» - «людина, яка й мухи не образить»;

- радість: «*in high spirits*» - «піднесений настрій», «*grinning from ear to ear*» - «посмішка до вух», «*jump for joy*» - «пригати від щастя»;

Серед перекладу фразеологічних одиниць на позначення негативних емоцій у детективних романах є наступні одиниці:

- розгубленість: «*be at a loss*» - «розгубитися»;
- страх, наляканість: «*to get the wind up*» - «злякатися», «>» - «>>»

Також, у процесі дослідження перекладу фразеологізмів емоційності у детективах було виділено фразеологізм на позначення співчуття «*your heart aches*»- «серце болить за когось», який при відтворенні на українську мову зберігає компонентний склад.

Фразеологізм «*be a matter of life and death*» - «питання життя та смерті» позначає серйозність ситуації і відтворюється в українській мові за допомогою еквівалентного перекладу.

Наступним прикладом фразеологізму є «*see sense*». Він відображає розсудливість і застосовується для опису поведінки героя. У перекладі відтворюється за допомогою українського дієслова.

У одному з детективів, а саме «І не лишилось жодного» («*And Then There Were None*»), зустрічається фразеологізм «*go to pieces*», який важко віднести в ту чи іншу категорію, адже він означає сильний емоційний стан, коли втрачаєш контроль над своїми емоціями. Перекласти його можна як «втрачати самовладання».

Отже, письменниця у своїх детективних творах використовує фразеологізми на позначення позитивних та негативних емоцій, які завдають труднощів при відтворенні їх на українську мову, бо втрачається експресивне забарвлення закладене у зміст англійського звороту.

Висновки до розділу 2

Можна зробити висновок, що Агата Крісті у своїх детективних романах активно використовує фразеологічні одиниці. Завдяки ним вона додає емоційне

забарвлення, яскравість та образність сюжету, щоб захоплювати увагу цільової аудиторії та тримати їх у напрузі.

Фразеологізми у детективах можна розділити на різні групи за компонентним складом. У класифікацію увійшли такі групи: фразеологізми з компонентами частин тіла та органів людини; з компонентами назв тварин, риб, комах та птахів; з компонентами на позначення погодних явищ; з компонентами назв предметів одягу.

Проте через різноманіття використаних письменницею фразеологізмів, їх всіх важко віднести до певних категорій, адже у складі зустрічаються компоненти, які є досить рідкими та не повторюються більше одного разу. За статистикою проведеного дослідження, найпопулярнішою групою стали компоненти назв частини тіла (особливо «hand») та органів людини, які у перекладі на українську мову не завжди можна відтворити.

Письменниця захоплює цільову аудиторію своїм закрученим сюжетом, неочікуваними поворотами подій та несподіваною розв'язкою. У детективах Агата Крісті включає велику кількість персонажів з різними рисами характеру та поведінкою. Завдяки стилістичним засобам авторка намагалася підкреслити цю особливість та образність. Тому фразеологічні одиниці стали одним з головним елементом лексики у творчості письменниці для опису подій та героїв.

Також, Агата Крісті застосовувала фразеологічні одиниці для позначення емоцій та почуттів героїв, або як їх ще називають фразеологізми емоційності. За результатом дослідження, фразеологізми емоційності у детективах позначають позитивні (закоханість, доброта, радість) та негативні (розгубленість, страх, жорстокість) емоції.

РОЗДІЛ 3

ДОСЛІДЖЕННЯ АНГЛО-УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ У ДЕТЕКТИВНИХ РОМАНАХ АГАТИ КРІСТІ

3.1 Способи перекладу фразеологізмів у детективних романах

У процесі наукового дослідження, було з'ясовано, що детективні твори Агати Крісті дійсно насичені великою кількістю стилістичних засобів, особливо фразеологізмами, що є важливим елементом для додавання виразності, яскравості та жвавості певним ситуаціям або використання його як способу опису речей та персонажів.

Такі мовні одиниці варто правильно відтворювати у перекладі, бо від цього буде залежати якість тексту та його відповідність до оригіналу. Також, важливо знати та розуміти їхню семантику та значення. Це допоможе передати не лише зміст, але й ідіоматичне вираження, яке в результаті перекладу буде природне для цільової аудиторії.

У дослідженні англо-українського перекладу у детективах Агати Крісті було знайдено різні приклади, що характеризують той чи інший спосіб перекладу та демонструють труднощі, які можуть виникнути у процесі відтворювання фразеологізмів на іншу мову.

У результаті проведеного визначення фразеологізмів у детективних творах, можна зазначити, що використовуються види перекладу як еквівалентний так і безеквівалентний.

Так, у творах зустрічаються фразеологізми, які мають відповідники в українській мові і вони однакові за компонентним складом та значенням, тому їх легко перекласти. До таких одиниць входять:

- *«too good to be true»* - «усе занадто добре, щоб бути правдою»;
- *«have one leg in the grave»* - «однією ногою в могилі»;
- *«all is not the gold that glitters»* - «не все золото, що блищить»;
- *«pay the price»* - «заплатити ціну»;

- «*wouldn't hurt a fly*» - «й мухи не образити»;
- «*vanish into thin air*» – «розчинитися у повітрі».

Фразеологічні одиниці, що мають повний відповідник в українській мові, однаковий за структурою і значенням відносять до повного еквівалентного перекладу.

У нашому дослідженні англо-українського перекладу фразеологічних одиниць, було визначено переклад шляхом підбору еквіваленту, який містить в собі один і той самий сенс, проте виражається за допомогою іншої лексичної одиниці.

Прикладом такого перекладу зустрічається у фразеологізмі «*take it into your head to do something*», який у перекладі відтворюється як «вбити собі в голову (щось)». В англійській мові використовується дієслово «to take», що відрізняється за значенням від продемонстрованого українського еквіваленту, де у складі міститься слово «вбити».

«*He painted a rosy picture of their future together*» [38] – «Він намалював райдужну картину їхнього майбутнього разом» [19].

Наведений приклад демонструє еквівалентний переклад з відмінностями у компонентному складі. У процесі англо-українського перекладу замінюється слово «rosy» на інший відповідник «райдужний».

За результатами дослідження детективів можна виділити фразеологічні одиниці, які мають схоже значення, але реалізуються в мові по-різному, використовуються інші образи та асоціації, пов'язані з характерними рисами культур різних країн. Компоненти у складі таких одиниць відрізняються, але значення залишаються такими самими.

Так, наприклад, у творі «Вбивство у Східному Експресі» застосовується фразеологізм «*hold someone's tongue*» та має просте значення «to not speak», тобто «мовчати, не говорити». У цьому випадку, щоб зберегти образність він відтворюється як «тримати язик за зубами». В українському варіанті у складі додається компонент «зуби», що у оригінальній версії не було.

Наукове дослідження перекладу показало, що у творах зустрічається випадки, коли добирається аналог у перекладі фразеологізма схожий за значенням, проте містить інші компоненти у складі:

- «*Well, I don't doubt than a few people had it in for Cassetti all right*» [36] - «Гадаю, що декілька людей мали зуб на цього Касетті» [18].

У оригіналі використовується фразеологізм «*have it in for someone*» у значенні «*to be resolved to inflict harm or criticize someone*» (Cambridge dictionary), що відображає наміри нашкодити чи критикувати когось. В українському перекладі цей фразеологізм відтворюється як «мати зуб на когось», що за складом відрізняється, адже додається компонент «зуб». Однак значення залишається схожим, бо український варіант перекладу конотується як «гніватися на когось» або «затаїти злість проти когось».

Ще одним яскравим прикладом виду перекладу є:

- «*And how the wretch that did it escaped scot free! My, I'd have liked to get my hands on him*» [36] - «І цей негідник unikнув покарання! Я б хотіла, щоб він потрапив у мої руки» [18].

У цьому прикладі застосовується фразеологізм «*get one's hands on someone*», що означає «*to catch someone*» (Cambridge dictionary). В українському варіанті аналогом став переклад «потрапити у чийсь руки», що має трохи інший відтінок, але вважається адекватним перекладом.

Англійські фразеологізми мають свої специфічні риси, і тому їх переклад може призвести до втрати виразності й насиченості значення. У випадках якщо в українській мові немає аналогічної фразеологічної одиниці, застосовуються інший вид перекладу, такий як безеквівалентний.

У творі «Смерть на Нілі» зустрічається приклад більш описового перекладу:

- «*You're quite sure B could have had no hand in it?*» [35] - «Ви впевнені що Б у цьому не замішана?» [19].

Тут застосовується фразеологізм «*have a hand in something*», що гідно словнику має значенням «*to be involved with something or have influence on*

something» (Cambridge dictionary). У фразеологізмі присутній компонент «hand», який у перекладі втрачається. В українському варіанті залишається лиш значення і передається воно як «бути замішаним/задіяним у чомусь».

Описовий вид перекладу застосовується тоді, коли неможливо інакше передати фразеологічну одиницю та зберегти образні характеристики. Цей спосіб перекладу полягає у доборі вільних слів та словосполучень для відтворення фразеологізму у мову перекладу. Прикладом такого методу можна побачити у наступному реченні:

- «*He danced attendance to her*» [36] – «Він намагався приділити їй увагу різними способами» [18].

У наведеному прикладі у процесі перекладу вираз «*to dance attendance*» відтворюється описово «приділяти увагу різними способами» і частково втрачає виразність, яку авторка намагалася створити у творі за допомогою мовної одиниці для утворення образу героя.

Під час дослідження перекладу, було виділено лексичний переклад, який використовується у випадках коли поняття в одній мові описується за допомогою фразеологізму, а в іншій мові за допомогою слова. Використовуючи такий метод у перекладі, фразеологічна одиниця повинна зберігати хоча б до часткову образність лексичної одиниці при передачі значень його окремих елементів.

У детективному романі «Вбивство у Східному експресі» під час перекладу використовується метод лексичного перекладу. Англійський фразеологізм «*to make a clean breast*», що в конотується як «*to tell the truth about smth*» відтворюється у перекладі за допомогою дієслово і виглядає в українському варіанті як «Він признався у скоєному». У процесі перекладу втрачається компонентний зміст та образ порівняння, який міститься у складі мовної одиниці.

«*Vera Claythorne cut quite a dash in her stylish new dress*» [38] - «Віра Клейторн справила враження у своїй стильній новій сукні» [19].

У даному прикладі англійський фразеологізм «*to cut a dash*» відтворюється за допомогою описового перекладу як «справляти враження». Під час англо-українського перекладу мовна одиниця втрачає образність, однак зберігає значення.

Також, у творах застосовується антономічний метод перекладу, де відбувається заміна певного поняття, вираженого в оригіналі, протилежним поняттям в перекладі. У прийом передається негативне значення за допомогою стверджувальної конструкції або навпаки.

Так, у детективному романі «Вбивство у «Східному Експресі» є яскравий приклад антонімічного перекладу. Письменниця використала фразеологізм «*to spoil badly*», який своєю чергою у перекладі відтворюється як «жахливо балувати». Тут антонімічно передано слово «*to spoil*» на «балувати», що мають різні конотації та відтінки. Такі відмінності у перекладі скоріше за все, зумовлені культурними передумовами, що впливають на сприйняття дійсності.

Наступний спосіб перекладу теж схожий на антонімічний, де застосована контрастність:

- «*One should advance only a step at a time*» [36] - «Ми не просунулися ні на крок» [18].

У англійській мові фразеологізм «*one step at a time*» має значення «*slowly and carefully, doing just a little at a time*» (Cambridge dictionary). В українській «не просунулися ні на крок». У цьому випадку зберігається компонент «*step*», але образно вирази відрізняються і несуть в собі різний характер.

Отже, за результатом дослідження можна сказати, що у детективних романах Агати Крісті дійсно застосовуються різні способи перекладу, які допомагають зберегти певну образність та значення і підбираються так, щоб звучати природньо для мови перекладу.

3.2 Труднощі перекладу англійських фразеологічних одиниць на позначення етики та естетики у детективах

Згідно проведеного дослідження, було з'ясовано, фразеологічні одиниці мають низку факторів через які виникають труднощі при перекладу. Однією з ключових проблем є те, що єдине значення фразеологізму часто не збігається зі значенням його складових частин. У більшості випадків це значення зовсім не пов'язане зі значеннями окремих слів, які створюють склад звороту.

Компоненти є важливою складовою фразеологічних одиниць і вони позначають різні предмети естетичних цінностей, такі як частини тіла людини, тварини та природа. Дослідження показало, що труднощі перекладу фразеологічних одиниць на позначення естетики виникають через проблеми з тим, щоб зберегти компонентний склад фразеологізму разом з його значенням. Часто певні елементи та слова втрачаються або замінюються на інші. Проте у процесі перекладу зміст фразеологічної одиниці не може бути перекладений без урахування форм, оскільки сама її форма також має певне забарвлення і несе певну інформацію. Інколи сама інформація, що міститься у фразеологізмі, сприймається лише через форму.

Дослідивши це питання, було зазначено, що фразеологізми з компонентами предмет естетики можна поділити на ті, що при перекладі зберігають оригінальні слова і ті, де замінюються або втрачаються компоненти.

Так до прикладу фразеологізми на позначення частини тіла: «*have one leg in the grave*» - «однією ногою в могилі», «*stretch your legs*» - «розім'яти ноги». У двох випадках при перекладі компонент «leg» зберігається разом зі значенням фразеологізмів.

Приклади із збереженням компонента «hand» у перекладі з англійської на українську мову продемонстровано у наступних фразеологічних одиницях: «*in one's capable hands*» – «у вправних руках», «*not soil your hands*» – «не забруднити свої руки», «*to play into someone's hands*» - «грати на руку».

Інші приклади зі збереженням у перекладі компонентів на позначення частин тіл: «*have the world at your feet*» - «біля її ніг лежав весь світ» (збереження слова «feet»), «*have an eye for something*» - «кинути око на когось» (збереження слова «eye»).

Проте, у процесі дослідження, було виявлено випадки з повною втратою компонентів на позначення частин тіла людини у процесі перекладу фразеологізмів. Можна розглянути приклад зі зворотом «*have a hand in something*» - «бути замішаним в чомусь», де втрачається компонент «hand»;

Одним з предметів естетики є природа і часто її елементи входять до складу фразеологічних одиниць. За результатами дослідження було виокремлено переклад таких фразеологізмів зі збереженням компонентів на позначення тварин, птахів та комах: «*wouldn't hurt a fly*» - «й мухи не скривдити» («fly»), «*old bird*» - «стріляний горобець».

Проте, у перекладі англійського фразеологізму «*red herring*» - «відволікаючий маневр» не зберігається слово «herring». Також, можна зустріти упущення компоненту у ситуації з фразеологізмом «*to smell a rat*» - «мати підозру», де втрачається слово «rat» і переклад відтворюється за допомогою українського дієслова.

Тобто у процесі перекладу фразеологічних одиниць на позначення естетичних цінностей виникають труднощі із збереженням головних компонентів у складі. Під час відтворення англійських фразеологізмів на українську мову може змінюватися їх склад або повністю втрачаються компоненти.

З погляду дослідження перекладу фразеологізмів на позначення понять етики та естетики, можна виділити фразеологізми, які відображають почуття закоханості. Оскільки кохання – це абстрактне поняття, якому надають поняття чогось прекрасного і високого. Тому кохання прямо пов'язано з естетикою та моральними цінностями. У детективних романів Агати Крісті зустрічається фразеологізм «*sweep off his/her feet*» - «закоханий по вуха», який у перекладі змінює компонентний склад, але зберігає значення.

Фразеологізм на відображення кохання як найвищого почуття, проте з погляду негативної сторони зустрічається у звороті «*have got it bad*» - «втрапити». Англійська мовна одиниця у перекладі відтворюється за допомогою дієслова.

При перекладі фразеологізмів на позначення етики важливо зберегти їхню унікальність та виразність, яка стосується моральних принципів та характеризує ставлення, емоції та поведінку людини.

Наприклад, у фразеологізмах «*your heart aches*» - «серце болить за когось», «*keep oneself to oneself*» – «бути замкненим в собі» відображається поведінка та характеристика людини. У двох наведених випадках при перекладі з англійської на українську мову зберігається компоненти та значення звороту.

Переклад англійських фразеологізмів на позначення стану людини «*be at a loss*» - «розгубитися», «*put (one) at (one's) ease*» – «заспокоїтися» відбувається за допомогою українського дієслово. У процесі цього відтворення повністю втрачається образність та експресивне забарвлення звороту.

Отже, у процесі перекладу англійських фразеологічних одиниць на позначення понять етики важливо зберігати образність та структуру зворота, інакше відбудеться повна втрата оригінального контексту.

Висновки до розділу 3

Отже, фразеологізми – це складні мовні одиниці, які мають емоційне забарвлення та яскраве вираження національного характеру. При перекладі може виникнути багато складнощів та перешкод, такі як передача сенсу фразеологізмів, зберігаючи при цьому образність, її функціональність та стилістику.

Особливість детективів Агати Крісті є те, що вона намагалася створити колоритний та заплутаний сюжет завдяки додаванням у твори великої кількості персонажів, які зазвичай мають різне походження та національність. Це ускладнює переклад та створює труднощі для відтворення їх українською мовою.

Результати дослідження англо-українського перекладу фразеологічних одиниць у детективних творах показують, що у процесі перекладу використовуються різні способи як еквівалентні, так безеквівалентні. У процесі

відтворення фразеологізмів застосовується підбір еквівалентів повних та не повних, лексичний та граматичний переклад, підбір фразеологічних аналогів, описовий та антонімічний переклад.

Дослідження перекладу фразеологізму на позначення естетики показав, що можуть виникати труднощі з відтворенням однакових компонентів на позначення предметів естетичних цінностей у складі мовної одиниці. Як висновок, при втраті компонента, втрачається і певний образ. У перекладі англійських фразеологізмів на позначення понять етики виникають труднощі з відтворенням однакового образу, який виражається в оригіналі.

ВИСНОВКИ

Під час написання кваліфікованої роботи було досліджено поняття та специфіку перекладу фразеологічних одиниць, розглянуто мовну одиницю на відображення понять етики та естети, досліджено різні види фразеологізмів у детективних романах Агати Крісті, а також був проведений аналіз способів їхнього перекладу у творах.

У процесі опрацювання першого розділу, було досліджено теоретичні аспекти дослідження перекладу фразеологізмів. Було з'ясовано, що фразеологізми є важкими одиницями для перекладу через свої національні, емоційні характеристики та складну структуру. Переклад фразеологізмів може бути як за допомогою відповідників в українській мові, так і за допомогою перекладацьких трансформацій (лексичних, семантичних та граматичних). Крім того, метод перекладу фразеологізмів може залежати також від його виду. Фразеологізми поділяють на лексичні, предикативні, компаративні, а за ступенем зв'язку між компонентами на фразеологічні зрощення, єдності, сполучення та вислови.

У теоретичній частині роботи було досліджено поняття етики, розібрані основні предмети естетики та визначено їхній вплив на формування фразеологічних одиниць. З'ясовано, що предмети естетики, такі як людина, її зовнішність, тіло, природа, одяг тощо, стали основними компонентами у складі мовних одиниць. В ході дослідження було виявлено, що фразеологізми - це найсильніше сполучення слів, що містить образні засоби оцінки моральних якостей людини та в більшості випадків, вони побудовані на моральних поняттях такі як добро і зло.

Крім того, упродовж першого розділу також було досліджено специфіку перекладу фразеологічних одиниць і виявлено, що існують певні методи перекладу, за допомогою яких можна відтворити мовну одиницю. Переклад фразеологізмів розділяють на еквівалентний та безеквівалентний. Еквівалентний спосіб перекладу буває повним та частковим і він є єдиним

методом під час якого зберігаються майже всі значення фразеологізму та лексичний, стилістичний й граматичний склад. Безеквівалентний переклад ділять на калькування, описовий, антонімічний, комбінований та контекстуальний переклад.

Упродовж другого розділу, було з'ясовано, що фразеологічні одиниці – це яскраві та образні вирази, які активно використовувала Агата Крісті у своїх детективних романах для створення захоплюючих сюжетів з неочікуваними поворотами подій та опису персонажів. Проаналізувавши фразеологізми у детективах, було визначено, що вони бувають різні та їх можна розділити на тематичні групи за компонентним складом, який відображає предмети естетики. У класифікацію увійшли такі групи: з компонентами назв тварин, риб, комах та птахів; з компонентами на позначення погодних явищ; з компонентами назв предметів одягу та фразеологізми з компонентами частин тіла(нога, рука, шия, голова тощо) та органів людини(серце, язик).

Великою частиною другого розділу стало дослідження фразеологізмів як способу опису подій та героїв. Історії Агати Крісті переповнені кількістю різних персонажів і, щоб зберегти унікальність кожного, у творах письменниці використовувала фразеологізми як інструмент для створення їхніх образів та вираження особливих характеристик. У діалогах та мовленні героїв часто зустрічалися фразеологізми, які стали одним з ключовим засобом для опису подій.

Також, у практичній частині були розглянуті фразеологізми емоційності у детективах. Зробивши детальний аналіз, можна виділити фразеологізми на позначення почуттів таких як: закоханість, доброта, співчуття, розгубленість тощо та фразеологізми, які описують стан героя або ситуацію в певний момент, наприклад, бути наляканим, розсудливим, серйозним тощо.

У третьому розділі було досліджено способи перекладу фразеологічних одиниць у детективних творах Агати Крісті. Результати показують, що у перекладі з англійської на українську мову використовується підбір

еквівалентів повних та часткових, лексичний переклад, підбір фразеологічних аналогів, описовий та антонімічний переклад.

У останньому розділі були досліджені труднощі, які виникають під час перекладу фразеологізмів з компонентами на позначення предметів естетики та фразеологізмів на позначення етики. Було з'ясовано, що не завжди можливо у перекладі передати компонентний склад разом зі значенням мовної одиниці. Іноді втрачається головний компонент або замінюється на інший.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабич Н.Д. Етичні норми – засобами фразеології. URL: <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine43-16.pdf>.
2. Билиця У. Я. Компаративні фразеологічні номінації окремих моральноетичних рис характеру людини в англomовній картині світу. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Перекладознавство та міжкультурна комунікація. 2018. Вип. 3. С. 9–15.
3. Блашків О. В., Ковальчук Л. О. Способи перекладу фразеологічних одиниць з англійської мови на українську. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство) : збірник наукових праць. Вінниця : ТОВ «фірма Планер», 2014. Вип. 20. С. 209-213.
4. Буріменко А. В. Класифікація фразеологізмів на позначення погоди в англійській мові / А. В. Буріменко, І. А. Салата // Актуальні питання філології і методики викладання мов : зб. матер. Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., 26–27 квітня 2018 р., м. Кривий Ріг / редкол.: С. І. Ковпик (голова), С. М. Амеліна, В. А. Гаманюк, Н. П. Тропіна, О. Б. Каневська (відп. ред.), О. І. Гамалі, Н. Д. Соловйова. - Кривий Ріг, 2018. - С. 38-46.
5. Варій М. Й. Загальна психологія : підручник . - К. : Центр учб . л - ри . 2007. - 968 с .
6. Володіна Т. С., Рудківський О. П. Загальна теорія перекладу для першого (бакалаврського рівня) : навч.-метод. посіб. Київ : Вид. центр КНЛУ, 2017. 296 с.
7. Галинська О. М. Лінгвокультурна інформація англійських та українських інтертекстуальних фразеологізмів: монографія. Кіровоград, 2013. 276 с.
8. Гудманян М. П., Сітко А. В., Єнчева Г. Г. Вступ до перекладознавства: Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів освіти. – Вінниця: Видавничий центр «Нова Книга», 2017. – 295с.

9. Денисова А. С. Явище варіантності та синонімії у фразеології. Філологічні науки. 2015. Випуск 40. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. С. 63–67.
10. Дубенко О. Ю. Порівняльна стилістика англійської та української мов : навч. посіб. Вінниця : Нова книга, 2005. 224 с.
11. Дуброва А.С., Трофімчук В.М. Дослідження особливостей перекладу англійських фразеологізмів. Вісник Житомирського державного університету. Філологічні науки. Житомир, 2014. Випуск 74. 209–212 с.
12. Етика та естетика: навч. посіб. / Ортинський В. Л. [та ін.]; під заг. ред. М. П. Гетьманчука; Львів. держ. ун-т внутр. справ. – Л. : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2010. – 319 с.
13. Зарицький М.С. Переклад: створення та редагування. – К.: Парламентське вид-во, 2004. – 120 с.
14. Карпенко Н. А., Кудрявцева А. П. Відтворення прагматики
15. Класовська О. А. Фразеологізми з компонентом-зоонімом // словесності, європейських та східних мов. – М. – 2011. – 134-137 С.
16. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): підручник. Вінниця: Нова Книга, 2003. 448 с.
17. Кревсун, Я. Основні шляхи перекладу фразеологічних одиниць [Текст] / Я. Кревсун ; наук. кер. О.А. Кириченко // Перекладацькі інновації : матеріали V Всеукраїнської студентської науковопрактичної конференції, м. Суми, 12-13 березня 2015 р. / Редкол.: С.О. Швачко, І.К. Кобякова, О.О. Жулавська та ін. - Суми : СумДУ, 2015. - С. 71-72.
18. Крісті А. Вбивство у « Східному експресі » : роман / Агата Крісті ; пер . з англ . Н. Хаєцької . — Харків : Книжковий Клуб « Клуб Сімейного Дозвілля » , 2024. - 288 с .
19. Крісті А. І не лишилось жодного: роман/Агата Крісті ; пер. з англ. Н. Хаєцької. - Харків: Книжковий Клуб « Клуб Сімейного Дозвілля », 2024. - 288 с.

- 20.Крісті А. Смерть на Нілі: роман / Агата Крісті; пер . з англ . Н. Хаєць-Харків : Книжковий Клуб « Клуб Сімейного Дозвілля », 2023. -288 с .
- 21.Крісті А. Чому не Еванс ? : роман / Агата Крісті ; пер . з англ . Ю. Максимейко - Харків : Книжковий Клуб « Клуб Сімейного Дозвілля » , 2023. - 288 с .
- 22.Кушнірова Т.В., Пругло А.О., Сенчук О.О. Особливості авторського стилю Агати Крісті // Молодий вчений. - №5.1. (69.1). – травень, 2019. – С.174-177.
- 23.Левчук Л. Т., Панченко В. І., Оніщенко О. І., Кучерюк Д. Ю.. Естетика: підручник. Центр учбової літератури. Київ, 2010. С. 520.
- 24.Любчук Н. В. Еквівалентність фразеологізмів з етнокультурним компонентом / Н. В. Любчук // Мовні і концептуальні картини світу: зб. наук. праць. – Київ, 2000. – 224.
- 25.Мазур Ю. Я. Особливості інтерпретації фразеологічних одиниць у процесі викладання дисципліни «Практичний курс англійської мови». Актуальні проблеми філології та перекладознавства. Вип. 14. 2018. С. 110-123.
- 26.Максімов С. Є. Практичний курс перекладу (англійська та українська мови). Теорія та практика перекладацького аналізу тексту / С. Є. Максімов - К.: Вид. центр КНЛУ, 2016. – 176 с.
- 27.Мірам Г. Е. Основи перекладу / Г. Е. Мірам, В. В. Дейнеко, Л. А. Тарантуха [та ін.]. – К. : Ельга Ніка-Центр, 2003. – 240с.
- 28.Нагорна М. Основні шляхи перекладу фразеологізмів українською мовою. Наука. Освіта. Молодь. Умань. С. 47–48.
- 29.Недосека А. М. (2015). Аксиологічні характеристики фразеологізмів в англomовному художньому дискурсі. Філологічні трактати, (3), 74-81.
- 30.Новікова Т. В. Переклад фразеологізмів крізь призму теоретичних досліджень. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія : Філологічна. 2015. Вип. 52. С. 203-207.

31. Пишна Л. Міжкультурний аспект перекладу фразеологізмів // Мова і культура. 2013. Вип. 16, т. 5. С. 415–419. URL: http://www.irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LIN&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Mik_2013_16_5_69 (дата звернення 21.02.2020).
32. Селіванова О. Проблема трансформацій в перекладознавстві. Вісник Черкаського університету. Серія філологічні науки. 2012. Вип. 3. С. 33—40.
33. Сошко О.Г. Семантичні особливості компаративних фразеологічних одиниць на позначення морально-етичних рис людини (на матеріалі української, німецької та англійської мов). Мова і культура.
34. Тарасова А.В. Відтворення англійських компаративних фразеологізмів інтенсифікаторів в українських перекладах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кандидата філол. наук: спец. 10.02.16 "Перекладознавство". Дніпропетровськ, 2017. 20 с.
фразеологізмів в англо-українському перекладі. Лінгвістичні дослідження: зб. наук. пр. Харк. нац. пед. ун-ту імені Г. С. Сковороди. Харків, 2021. Вип. 54. Ч. II. С. 201–208. DOI: <https://doi.org/10.34142/23127546.2021.54.2.18>
35. Christie A. Dearth on the Nile: A Novel / Agatha Christie. - London: HarperCollins, 2014. - 384 p.
36. Christie A. Murder on the Orient Express, - Harper Collins, 2007. URL: https://www.goodreads.com/book/show/853510.Murder_on_the_Orient_Express
37. Christie A. Why Didn't They Ask Evans?: A Novel / Agatha Christie - London: HarperCollins, 2017. - 304 p.
38. Christie A. And Then There Were None: A Novel / London: HarperCollins, 2015. - 256 p. Agatha Christie.

39. Forogh K. D. Cross-cultural communication and translation. *Translation journal*. 2009. P. 45-56.
40. Gries S. T. *Phraseology and Linguistic Theory: A Brief Survey*. *Phraseology: An Interdisciplinary Perspective*. 2008. P. 3–25.
41. Halverson S. The concept of equivalence in translation: much ado about nothing. *Target*. 2007. P. 207-233.
42. *Oxford Dictionary of English Idioms* / A.P. Cowie, R. Mackin, I.R. McCaig: Oxford University Press. – 2008. – 685 p.

SUMMARY

Solodaieva A. Phraseological units denoting the concepts of ethics and aesthetics in the English-Ukrainian translation of detective novels by Agatha Christie.

Diploma work is dedicated to research of the English-Ukrainian translation of phraseological units for the concepts of ethics and aesthetics.

Phraseological units are widely used in literature and contain unique figurative meanings associated with concepts of aesthetics and ethics. The theory of phraseology is not established and definite, and the ways of translation proposed by researchers differ and require more detailed study.

The actuality of the research topic is the lack of detailed research and study of English-Ukrainian translation of phraseological units for the concepts of ethics and aesthetics.

The aim of the work is to research the the English-Ukrainian translation of phraseological units to denote the concepts of ethics and aesthetics in detective novels by Agatha Christie.

The object of the research is the translation of phraseological units denoting the concepts of ethics and aesthetics from English to Ukrainian.

The work consists of theoretical and practical parts and conclusions.

The study has shown that there are various ways to translate phraseological units: equivalent, analogous, descriptive, antonymic, lexical, grammatical, combined translation and calquing. In the process of translating phraseological units with components denoting aesthetic values, difficulties arise in preserving the same components and meaning. In addition, the research has shown that it is important to preserve imagery and emotional content when translating phraseological units denoting the concepts of ethics.

The results of the research allow to continue and to extend study of the English-Ukrainian translation of phraseological units denoting the concepts of ethics and aesthetics.

Keywords: phraseological unit, English-Ukrainian translation, ethics, aesthetics.